

13

PIKAPIIRTOJA SUOMEN RAUHANLIIKKEESTÄ

KIRJOITTANUT
JUHO AATTO MÄKINEN

JAKAJA: SUOMEN KRISTILLISEN TYÖVÄEN LIITTO r.y.
TAMPERE.

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO

Pikapiirtoja Suomen Rauhanliikkeestä

Kirjoittanut

JUHO AATTO MÄKINEN

JAKAJA: SUOMEN KRISTILLISEN TYÖVÄEN LIITTO r.y.

TAMPERE.

Sittenkun allekirjoittaneen kirjanen Piirteitä Suomen rauhanliikkeestä, joka v. 1919 ilmestyi Edistysseurojen Kustannus-Osakeyhtiön kustannuksella Helsingissä, on loppunut kirjakaupasta, ei ole ollut saatavissa minkäänlaista historiikka maamme rauhanliikkeen vaiheista. Kun lisäksi tällä ajalla on ehtinyt tapahtua aikalailla uutta Suomen rauhanliikkeen piirissä, mutta rauhanliike yhä on verraten tuntematon yleisölle, on tällaisen historiikin tarve tullut tuntuvaksi. Aineksia kyllä olisi ollut laajempaankin kirjaan, mutta tällä kertaa täytyy tyytyä tämänkokoiseen historiikkiin. Ehkäpä ei ole kaukana se aika, jolloin Rauhanliikkeen Käsikirja, josta on usein keskusteltu, saadaan suomeksi, ja siinä tietenkin tarkemmin esitetään maamme rauhanliikkeen vaiheita.

Saakoon maailmanrauhan asia, joka on aikakautemme suurimpia edistyskysymyksiä, armaassa isäimme maassa yhä uusia ystäviä.

Ähtärissä lokakuulla v. 1932.

J. A. M.

Vanhimmista ajoista asti ovat ihmiset käyneet so-
laa ja ylistäneet rauhaa.

Suomen kansa ei ole tästä poikkeuksena. Kale-
valassa jo kerrotaan sodista, joita on käyty aseil-
la, mutta ylistetään voittoja, joita on saatu sanan
voimalla, hengen aseilla. Kantelellaressa vi-
ritetään joku sotalaulu, mutta toisissa sen runoissa
kaivataan rauhaa. Suomen kansan sananla-
s-
k-
u-
i-
s-
s-
a
ilmenee sellaisia, jotka voidaan tulkita so-
dan puolustukseksi, mutta myös semmoisia, joissa
kannatetaan rauhaa ja kaivataan sitä.

Suomen uudemmassa kirjallisuudessa on paljon
sellaista, jota voimme sanoa sotakirjallisuudeksi,
mutta onpa jo varhaisemmasta ajasta asti olemassa
semmoistakin kirjallisuutta, jossa ilmenee sodan vie-
roksumista ja rauhan kaipausta. Voidaan tässä
mainita nimet Jaakko Juteini, Yrjö Koski-
nen, Suonio (Julius Krohn), Juho Heikki
Erkko, Minna Canth, Juhani Aho, Arvid
Järnefelt, puhumatta muista pienemmistä kynä-
niekoista. Nämä ovat suomenkielellä esittäneet rau-
hankaipuunsa, onpa Juhani Aho kirjoittanut varsi-
naisen rauhanromaanin: Rauhan Erakon. Suomessa
ovat vielä monet kirjoittajat ruotsiksi ilmituoneet
ajatuksensa maailmanrauhasta, sen toteutumista
hartaasti kaivaten. Näistä muistuu tässä mieleen

Jaakko Frese, Frans Mikael Franzén, Sakari Topelius, mutta muitakin sellaisia ruot-sinkielisiä kirjailijoita, jotka ovat maailmanrauhan toteutumista toivoneet, on täällä ollut ja parhaillaan on, kuten esim. Hagar Olsson, joka yhä lennokkaasti kirjoittaa asiasta.

Suomessa syntyi sekin kirjailijatar, Fredrika Bremer, joka vuonna 1854 julkaisi ruotsiksi Tukholman Aftonbladetissa ja englanniksi Times-lehdessä ehdotuksen kaikkien maailman maitten naisten rauhanliitosta. Meidän aikanamme onkin sellainen liitto syntynyt, kun amerikkalainen Jane Addams perusti Kansainvälisen Naisten Rauhan ja Vapauden Liiton. Mutta tästä liitosta kerrotaan vielä enemmän tuonnempana.

*

Kerran on Suomen kansa verraten yksimielisesti taistellut rauhallisoin keinoin suurta vaaraa vastaan, joka uhkasi isänmaata. Se oli niinä aikoina, joita historiassamme sanotaan sortovuosiksi.

Venäjällä, johon Suomi oli yhdistynyt itsenäisenä valtiona sisällisissä oloissaan, oli noussut kiihkoslaivilaisten kesken valtava vaatimus, että Suomi oli lainsäädäntöalalla saatettava täysin samallaiseksi Venäjän kuvernementtien kanssa ja muutettava venäläiseksi maakunnaksi. Siinä suhteessa eivät Suomen perustuslait saisi tehdä mitään estettä, vaikka niiden pyhyys oli taattu juhlallisella valtiotoimituksella Porvoossa vuonna 1809 ja vaikka hallitsijat olivat vakuutuskirjoissaan luvanneet pitää ne muuttomattomina voimassa. Tuota venäläistyttämistä ruvettiin täällä toteuttamaan erikoisella innolla 1890-luvun alussa, mutta häikäilemättömminkin siihen ryhdyttiin, kun »Helmikuun julistuskirja» v. 1899 oli annettu. Venäläiset vallanpitäjät laskivat, että kun

heillä oli käytettävänä suuret sotajoukot ja paljon sota-aseita, he voivat tehdä pienelle Suomelle, mitä ikinä itse tahtovat.

Suomi ei voinut turvautua sotavoimiin eikä aseisiin. Mutta se viittasi perustuslakeihinsa, ja Suomen valtiosäädöt selittivät, että he katsoivat korkeampaan maailmanjärjestykseen perustuvaksi velvollisuudekseen pitää kiinni siitä oikeudesta, joka vuonna 1809 oli vakuutettu Suomen kansalle muuttumatta säilyttäväksi. Perustuslakejaan puolustaessaan Suomi kehitti eräänlaisen uuden puolustustavan, jota sanotaan passiiviseksi vastarinnaksi. Nähtiin se ihme, että vähäinen kansa, jolla ei ollut sotajoukkoja eikä aseita eikä muita keinoja, mitä sotalaitos tuo myötään, voi oikeuden nimessä taistella ylivoimaisen mahtavaa vastustajaa vastaan menestyksellisesti. Virkamiehet kieltäytyivät noudattamasta laittomia määräyksiä ja vastustivat kaikilla luvallisilla keinoilla laittomia asetuksia. Tämän teki heidän enemmistönsä, pelkäämättä virasta erottamista ja vankeutta. Passiivinen vastarinta tahtoi välttää laittomia keinoja ja karttoi väkivaltaisia toimenpiteitä.

Kun venäläinen asevelvollisuuslaki säädettiin laittomassa järjestyksessä Suomelle, julistettiin täällä vuonna 1902 »asevelvollisuuslakko». Tulos oli: 25,000 asevelvollisesta saapui asevelvollisuuskatselmuksiin ainoastaan vähän yli 10,000. Suuri enemmistö asevelvollisia oli ryhtynyt passiiviseen vastarintaan. Eikä venäläisen asevelvollisuuslain toimeenpanemisesta Suomessa tullut koskaan mitään. Venäjän vallan loppuajaksi tuli pian sellainen järjestelmä, että suomalaiset vapautettiin asevelvollisuudesta, kun täältä maksettiin sovittu rahamäärä Venäjän valtiorahastoon. Vuonna 1917 joulukuun 6 päivänä Suomi julistautui suvereeniseksi valtakunnaksi.

Mainittakoon tässä, että Mahatma Gandhi,

Intian aseettoman itsenäisyysliikkeen johtaja, on turvautunut nyttemmin passiiviseen vastarintaan taistelussa kansansa sortajia vastaan.

*

Sortovuosina täällä turvattiin kansainvälistyyteen. Kaikkialla ulkomailla, missä tiedettiin olevan vapaamielisiä katsantokantoja vallalla, tahdottiin vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen, että se olisi tukenut Suomea sen vaikeuksissa. Ulkomailla oli 19:nneen vuosisadan alusta ollut järjestynyttä rauhaliikettä, ja tämänkin puoleen käännettiin Suomen asiassa. Tämän liikkeen äänenkannattajiin ilmestyi kyhäyksiä Suomen puolesta. Jos esim. katsotaan Bernin kansainvälisen rauhantoimiston äänenkannattajaa näiltä vuosilta, huomataan siinä lukuisasti kirjoituksia ja uutisia, jotka ovat Suomelle myötämieheisiä. Nekin ulkomaiden suuret aikakauskirjat ja sanomalehdet, jotka puolustivat Suomen oikeutta sen sortajia vastaan, olivat yleensä kansainvälistä rauhaliikettä ymmärtävällä kannalla. Kansainvälistisissä rauhankongresseissa näinä vuosina muodostettiin päätöslausemia Suomen oikeuksien tukemiseksi.

Kesällä 1910 oli Tukholmassa kansainvälinen rauhankongressi, jonne Suomen suuri itsenäisyysmiehe Leo Mechelin matkusti. Tässä kongressissa laadittiin selvä ponsilauselma Suomen oikeuksien puolesta. Siinä kuvastui kirkkaasti se kanta, joka valistuneilla kansainvälisen rauhaliikkeen johtohenkilöillä oli Suomen kysymykseen nähden.

Maaailmanrauhankongresseissa täytyy olla jonkin rauhanyhdistyksen tai muun rauhaa puoltavan järjestön edustaja saadakseen äänivallan. Sitä varten oli Mechelin vuonna 1910 väliaikaisesti perustanut

»Helsingissä olevain rauhanaatteen ystäväin seuran», jonka johtokuntaan kuului useita oppineita ja merkkihenkilöitä. Tämä seura muodostettiin lopullisesti pian Tukholman rauhankongressin jälkeen. Sitä Mechelin oli edustamassa taas vuonna 1912 kansainvälisessä rauhankongressissa Genèvessä, jossa hän otti osaa yleisten asiain käsittelyyn. Suomen kysymyksen oli esillä, ja siitä tehtiin oikeuksiamme puoltava ponsilauselma, jota laadittaessa Mechelin tietenkin oli poissa istunnosta.

Jo ennen tuota Helsingin rauhanyhdistystä oli vuonna 1907 Tampereella perustettu Suomen Rauhanliitto, joka sekin oli edustettuna Tukholman rauhankongressissa vuonna 1910. Suomen Rauhanliitto, jonka ensimmäisenä esimiehenä oli vakaumuksellinen rauhanmies Aaku Mäki (nykyisin toimiva Sampsa Luonnonmaan nimellä), otti huolehtiakseen etenkin suomenkielisen rauhankirjallisuuden ilmestymisestä, ja saatiinkin sitä syntymään lyhyessä ajassa koko joukko. Suomennettiin Berta von Suttnerin, Leo Tolstoin, A. H. Friedin, K. P. Arnoldsonin y.m. kuuluisain rauhanasian ajajain teoksia, julkaistiinpa omiakin kirjoja. Myös ilmestyi Tampereella rauhanlehti Väinämöinen, viimeiseltä Suomen Rauhanliiton äänenkannattajana; edellä mainittu Aaku Mäki oli sen vastaavana toimittajana.

Vuonna 1932 siis voidaan sanoa, että järjestynyt rauhanliikettä on maassamme ollut neljännesvuosisataa. Maailmansodan edellä venäläinen sortovalta kuitenkin pakotti Suomen Rauhanliiton lakkaamaan. Kansainvälinen rauhanliike täällä oli maailmansodan pitkinä vuosina melkein olematonta. Peitellen vain voi kirjoittaa tähän kuuluvista asioista, ja silloinkin sotasensuuri pyyhki kirjoituksista mitä milloinkin.

Maailmansodan edelliseen rauhanliikkeeseen maassamme otti innokkaasti osaa opettaja Kyösti Huhtala, jonka työtä tässä ei voida vaieten sivuuttaa, vaikka tämä katsaus ei yleensä sisälläkään elämäkertoja.

Hän syntyi Lapualla 3 p:nä huhtikuuta 1871 ja pääsi Jyväskylän seminaarista vuonna 1894, josta alkaen oli Tampereella kansakoulunopettajana kuolemaansa asti, vuoteen 1913, vuodesta 1910 johtajana.

Sodan huomasi hän rikokseksi ihmisyyttä vastaan lukiessaan vuosisatain vaihteessa Leo Tolstoin kirjan »Sota ja rauha». Vuonna 1901 nousi hän rauhanmiehenä toimimaan. Hän oli taitava kynämies, joka ensinnä kirjoitti rauhanasiasta Väinämöiseen. Suomen Rauhanliiton perustamisessa Tampereella hän oli mukana sekä joutui pian sen johtokuntaan ja vihdoin Aaku Mäen jälkeen esimieheksi. Silloin hän piti lukuisasti esitelmiä rauhanasiasta.

Kyösti Huhtala toimitti kokoelmateoksen »Murha on murha», joka sisältää rauhanasiasta alkuperäisiä kirjoituksia ja suomennoksia. Myös julkaisi hän »Sotakertomuksia», todellisuuskuvauksia itä-aasialaisesta sodasta. Hänen suomentamiaan ovat J. L. Saxonin kertomukset, jotka hän julkaisi nimellä »Olavi Malmbergin murhaaja». Kirjasensa »Opetuksesta kristillisessä hengessä» on saanut erityistä tunnustusta rauhanaatteen kannattajain puolelta, mutta muistamista ansaitsevat myös kirjaset »Voima, oikeus, rakkaus» sekä »Sota ja rauhanaate kristinopin valossa». Kun hän toimitti »Väinämöisen runokokoelman», eivät sotarunot saaneet siinä sijaa. Myös kirjoitti hän rauhanliikkeestä »Kansanvalistusseuran Kalenteriin» y.m. julkaisuihin. Väinämöisen toimittajana kirjoitti hän paljon rauhanasiasta. Maamme eri sanomalehdet saivat häneltä monasti kirjoituksia mainitusta asiasta.

Kyösti Huhtala oli syvästi uskonnollinen mies, ja hän ajoi myös raittiusasiaa. Maailemankatsomuksensa pakotti häntä alituisen toimintaan hyvän edistämiseksi, ja tämä kulutti hänen voimansa, jotta hän kuoli ainoastaan 42 vuoden ikäisenä. Vainaja haudattiin syntymäseurakuntansa Lapuan hautausmaahan suuren osanoton vallitessa.

*

Suomen päästyä itsenäiseksi valtakunnaksi alkoi rauhanliikekin täällä uusin ottein. Vuonna 1920 perustettiin Helsingissä Suomen Rauhanliitto, joka siitä saakka on toiminut keskeytymättä. Se onkin kehittänyt täällä rauhantoiminnan, jonka veroista maassamme ei ole koskaan ennen ollut.

Liiton tarkoitus sääntöjensä mukaan on kotimaassa, Suomessa, yhdistää rauhaa rakastavat henkilöt keskinäiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Se tahtoo kotien, koulujen, yhdistysten, kirjallisuuden, julkisen sanan ja hyvän esimerkin kautta kasvattaa kansassa ja lapsissa oikeudenmukaisuuteen, rakkauteen ja veljeyteen perustuvaa rauhanpyrkimystä sekä tutustuttaa nuorisoa ihmisyyden velvollisuuksiin, jotta se täysi-ikäiseksi tultuaan olisi pätevä niitä täyttämään. Se tahtoo poistaa aseellisuuden syyt ja lähentää eri kansanluokkia keskinäiseen ymmärtämykseen. Suomen Rauhanliitto tahtoo myös ottaa osaa kansainväliseen, kaikkien kansojen oikeutta ja niiden välisiä veljeyden tunteita edistävään työhön.

Toimintamuodoistaan liitto on maininnut säännöissään, että se pyrkii tarkoitustensa perille toimeenpanemalla luentoja, luento- ja oppikursseja, kokouksia, juhlia, illanviettoja, lukurenkaita, lasten-iltamia, joissa lapset itse suorittavat ohjelmaa, pe-

rustamalla lasten ja nuorison rauhanliitto-osastoja sekä kirjastoja, kannattamalla ja kustantamalla rauhaa ja yhteiskunnallista uudistusta koskevaa kirjallisuutta joko sanomalehden, aikakauskirjallisuuden tai muun kirjallisuuden muodossa, joka suoranaisesti tai välillisesti edistää sopusointuisten olojen luomista.

Toimintaansa varten jakautuu liitto paikallisyhdistyksiin ja laajemmilla aloilla piireihin, joiden kaikkien keskittäjänä on keskushallitus. Paikallisyhdistyksiä onkin eri seuduilla maassamme. On myös 1 piiri, nimittäin Pohjanmaan ruotsalainen piiri, johon kuuluu taasen paikallisyhdistyksiä.

Suomen Rauhanliitto voi liittyä kansainväliseen rauhanliikkeeseen. Sitenpä se onkin yhteydessä Kansainvälisen rauhantoimiston kanssa, joka sijaitsee Genèvessä, Sveitsissä.

Läheisessä vuorovaikutuksessa liiton kanssa ovat aikakauslehdet *Rauhaa Kohti*, vastaavana toimittajana tohtori Felix Iversen Helsingistä, ja *Frid på jorden*, toimittajana pastori Edwin Stenwall Närpiöstä. Näiden miesten, sekä Iversenin että Stenwallin, työ rauhanasian hyväksi ansaitsee suurta tunnustusta. He ovat monta kertaa saattaneet oman asemansa vaaraan, kun ovat esiintyneet niin vääjäämättömästi aatteittensa puolesta.

Suomen Rauhanliiton piirissä on paljon rauhan-työntekijöitä joita elähdyttää oikea rauhanhenki. Niiden lukumäärä on yhä lisääntymään päin. Tämäkin on osaltaan takeena siitä, että rauhanasialla on maassamme tulevaisuutta.

*

Kuuluisa valtiomiehemme Leo Mechelin harrasti rauhanaatetta, niinkuin jo edellisestä selviää. Hänen ollessaan maamme hallituksen johdossa ottivat Suo-

men valtiopäivät osaa parlamenttien väliseen konferenssiin, joka lordi Weardalen ollessa puheenjohtajana pidettiin Lontoossa vuonna 1906. Tämä oli ensi kerta, kun Suomi oli edustettuna tällaisessa kokouksessa. Maamme päästyä suvereniseksi valtakunnaksi on täältä aina ollut edustajia parlamenttien välisissä konferensseissa. Sitä varten on Suomen eduskunnan keskuuteen perustettu parlamenttienvälinen ryhmä.

Puheenaolevan järjestön tarkoituksena on edistää sovinto-oikeus-laitosta ja rauhanasiaa, ja onkin se siinä kohden aikaansaanut huomattavia tuloksia.

Kansainliiton Yhdistys myös on toiminut Suomessa, pääpaikkana Helsinki. Esitelmän ja kirjallisuuden kautta on selvitetty niitä aatteita, joille Kansainliitto nojautuu. Nämähän ovat yhtäpitäviä rauhanaatteiden kanssa, jos vain liitto tahtoo pysyä sille tarkoitettulla pohjalla. Suomi kuuluu Kansainliittoon, ja on täältäkin päin tahdottu tuoda lisäkorisia sen yhteiseen kekkoon.

*

Kansainvälinen Naisten Rauhan ja Vapauden Liitto, josta edellä lyhyesti huomautettiin, on saanut osastonsa Suomeen. Vuonna 1931 tämä osasto teki pontevaa työtä allekirjoitusten keräämiseksi siihen anomukseen, mikä esitettiin aseistariisumiskonferenssille, joka helmikuun alussa 1932 kokoontui Genèveen. Saatiin yli 93,000 allekirjoitusta mainittuun anomukseen, jossa ilmaistiin aseistariisumiskonferenssilta odotettavan tositoimia. Allekirjoitetuista papereista nidottiin 10 kirjaa, jotka ulkoministeriömme välityksellä toimitettiin Genèveen. Näin huomattavasti Kansainvälisen Naisten Rauhan ja Vapauden Liiton Suomen osasto otti osaa siihen toimintaan, jossa puuhattiin enimmäistä maista

adresseja aseistariisumiskonferenssille. Samalla on huomattava, että anomus täällä omassa keskuudessamme kierrellessään tuhatmääräiseksi monistettuna varmaan kylvi monta hyvää siementä ja herätti rauhanasialle monta hyvää ystävää.

Kansainvälisen Naisten Rauhan ja Vapauden Liiton Suomen osasto on ollut edustettuna liiton kansainvälisissä kongresseissa, joista 1932 vuoden kongressi pidettiin Grenoblen kaupungissa Ranskassa. Tässä kohden on erityisellä kiitollisuudella mainittava rouva Toini Iversen, joka nykyään toimii Suomen osaston puheenjohtajana.

Liiton tarkoitus on selvästi sanottu siinä ohjelmassa, jonka se hyväksyi maailmansodan aikana. Sen mukaan tämä liitto tahtoo yhdistää kaikissa maissa ne naiset, jotka vastustavat kaikenlaatuista sotaa, saalistamista ja sortoa ja jotka työskentelevät yleisen aseistariisumisen aikaansaamiseksi tunnustamalla ihmiskunnan yhteenkuuluvaisuuden, välitysjä sovintotuomioiden sekä kansainvälisen yhteistyön kautta ja takaamalla yhteiskunnallisen, valtiollisen ja taloudellisen oikeuden kaikille, sukupuoleen, rotuun, kansanluokkaan tai uskontoon katsomatta.

»Rauhan äidin» Jane Addamsin nimi liittyy erityisesti tämän järjestön työhön. Hän, kuten jo on mainittu, on sen perustajakin. Puheenaolevan järjestön Suomen osaston toivomme paljon vaikuttavan siihen, että yhä useammista Suomen naisista tulee rauhanasian edistäjiä, jotka pontevasti toimivat yhteisten aatteitten hyväksi.

*

Suomen Opettajain Rauhanliitto ansaitsee huomiota, sillä tärkeää on rauhanaatteen leiyttäminen kasvatuksen ja koulun kautta. Nykyään

on liiton puheenjohtajana professori Arvi Grotenfelt. Viime vuosikokouksessa päätettiin koettaa tehdä liittoa tunnetuksi entistä enemmän opettajain piireissä. Niinpä yritetään saada rauhanaatetta ja liiton tarkoitusta koskevia esitelmiä opettajain piirikokouksiin sekä rauhanaatteellisia kirjoituksia opettajain omiin lehtiin. Tällä järjestöllä on iso työala ja vielä paljon kasvamisen varaa. Se onkin perustettu vasta vuonna 1931.

Tässä tulee mieleen, että uuspedagoogisessa lehdessä, joka nimellä *Uudistuva Kasvatus- ja Opetustyö* ilmestyy Tampereella, on vuosien kuluessa ollut koko paljon rauhankirjoituksia. Näissä on koetettu valaista rauhantyötä juuri kasvatuksen ja koulun kannalta.

Ennenmainittujen tohtori Iversenin ja professori Grotenfeltin ohella on meillä opetusallalla moniaita merkillisiä ruahanasianaajia. Professori Lucina Hagman on vuosien vieressä kirjoittanut ja puhunut rauhanasiasta selviä totuuksia. Rehtori Greeta Langenskjöldistä voidaan sanoa samaa. Opettajatar Josefina Fredenstjärna taistelee kynällä ja puheella sekä yhdistystoiminnan avulla militarismia vastaan ja rauhan puolesta. Opettaja E. V. Fågelbärjin toiminta rauhanasian hyväksi on sangen monipuolinen. Paitsi tällaisia johtohenkilöitä, on maassamme paljon opettajia, jotka kukin kulmakunnallaan antavat rauhanhenkistä opetusta.

*

Äsken mainittiin allekirjoitusten kokoaminen Genèven aseistariisumiskonferenssiin laitettavaan anomukseen. Suomen sosiaalidemokratinen puolue otti innolla osaa siihen työhön, joka tarkoitti työväen piireistä lähetettävää anomusta

aseistariisumiskonferenssille. Siten hankittiin maamme sosialidemokratisista työläispiireistä lähes neljännesmiljoonan kansalaisen yhtyminen tähän anomukseen. Se osoittaa, että työväestömme keskuudessa on paljon harrastusta rauhanasiaan.

Maamme sosialidemokratisessa sanomalehdistössä pohditaan ahkerasti rauhanasiaa siinä mielessä, että kansat vapautuisivat suunnattomista varustelumeinoistaan, mitkä vievät niiden varat niin että yhteiskunnallisiin tarkoituksiin ja sivistysmenoihin riittää vain verraten vähän rahoja.

Suomesta on myös otettu osaa sosialidemokratien kansainvälisiin kongresseihin, joissa tavallisesti lausutaan kirpeitä totuuksia militarismista ja suunnitellaan toimenpiteitä sotia vastaan, esim. yleislakkoa. Mitä muuta lieneekin sanottava kansainvälisestä sosialidemokratiasta, tosiasiana kuitenkin pysyy, että se on tehnyt suurille kansajoukoille tunnetuksi militarismin varjopuolia ja osaltaan vaikuttanut kansainvälisen rauhan hyväksi.

*

Maassamme on yli neljännesvuosisadan aikana vaikuttanut toinenkin työläisryhmä, nimittäin kristillinen työväki. Se ei kuitenkaan viime aikoina ole ottanut osaa parlamenttaariseen toimintaan.

Sen äänenkannattajassa Työkansassa, joka ilmestyy Tampereella, ynnä muissa samaisen työväen julkaisuissa on vuosien kuluessa ollut kirjoituksia rauhanasiasta. On koetettu valaista sitä eri puolilta ja tahdottu pysyttää lukijoita tapausten tasalla mikäli mahdollista. Sen ryhmän kokouksissa on käsitelty rauhanasiaa esitelmin ja muutenkin. Tämä onkin luonnollista, sillä onhan kristillisen työväen ohjelmassa kauan aikaa ollut vaatimus: »Rauhanaa-

tetta on kaikin tavoin edistettävä ja käytännössä toteutettava.» Kristillinen työväki pohjaa tämän vaatimuksensa kristinuskoon, jonka kannalta koko sen ohjelma johdetaan, mikäli se on kristilliselle työvälle selvinnyt.

Kristillisen työläisnuorison julkaisu Nuori Kansa, joka ilmestyy Tampereella, päätoimittajana johtaja Alpo Lumme, on rauhan kannalla ja sisältää varsin usein rauhankirjoituksia. Tämän työläisnuorison kokouksissa on pohdittu rauhankysymystä ja muodostettu siitä ponsilauselmia myönteiseen henkeen.

Työkeskustoimintakin, settlementiliikettä on tässä muistettava. Ainakin Helsingin Kalliolassa, jossa tätä toimintaa harjoitetaan, on rauhanaatteella taattu sija. Siellä vaikuttaa innokas rauhanystävä, tohtori Sigfrid Sirenius, joka on Yhdysstate nimisen lehden päätoimittaja. Tuolehti on vahvan rauhanhengen elähdyttämä. Suomessa tällä alalla tehty työ liittyy kansainväliseen työkeskustoimintaan, missä tavoitellaan rauhan rakentamista rauhattoman ajan keskellä. Heinäkuulla 1932 oli Berliinissä neljäs kansainvälinen työkeskuskonferenssi.

Raittiuden ystäväin piirissä on paljon rauhanystäviä maamme pohjoisosissa ja myös etelässä. Niinpä oli esim. viimeaikainen raittiustyön johtava henkilö maamme ruotsalaisessa osassa kunnallisneuvos Johannes Klockars, joka kuoli Helsingissä 2 p:nä lokakuuta 1932, lämmin rauhanystävä. Häntä olemme saaneet kiittää siitä, että hänen toimittamassaan lehdessä, nimeltä Fram, jota painetaan Vaasassa ja jota paljon leviää, on vuosien vierieissä ilmestynyt rauhankirjoituksia. Tässä tulee mainita eversti Georg Fraser, joka on raittiusmies, mutta on pitkän ajan kuluessa taistellut vielä

rauhanasian puolesta puhein, kirjoitin ja kirjoituksin sekä värvännyt rauhanarmeijaan muitakin taistelijoita. Goodtemplarikunnan jäsenet myös useimmiten ovat rauhanystäviä, ja monet heidän looshinsa ovat liittyneet Suomen Rauhanliittoon. Rehtori Uno Stadius, joka on ollut goodtemplarikunnan korkein päällikkö Suomessa, on vakaantunut rauhanystävä ja toiminut vuosia Suomen Rauhanliiton johtokunnan jäsenenä. Kun hän muuttuneiden olosuhteiden vuoksi on päättänyt muuttaa Ruotsiin, on hänen tilalleen mainittuun goodtemplarikunnan päällikön paikkaan äsken valittu pastori Edvin Stenwall. Tämä vaali on takeena siitä, että Suomen goodtemplarien läheinen suhde rauhanystäviin on edelleenkin jatkuva.

*

Suomen Antimilitaristinen Liittominkä pääpaikka on Helsingissä, on yhtymä, joka ajaa rauhanasiaa radikaalisessa hengessä. Se kuuluu kansainväliseen järjestöön, jolla on omat kongressinsa. Varsinkin innokas rauhanystävä Aarne Selinheimo on tässä puuhaillut. On painettu ja jaettu lehtisiä sekä monin tavoin toimittu militarismia vastaan.

*

Suomen Sovinnonliitto myös on perustettu. Se toiminnassaan vetoaa mielellään uskontoon ja kuuluu Kansainväliseen Sovinnonliittoon. Viime-mainitulla on ulkomailla kokouksia, joihin saapuu edustajia niistä maista, joissa on tällaisia liittoja. Suomestakin on otettu osaa Kansainvälisen Sovinnonliiton kokouksiin.

Tässä järjestössä suoritti Matilda Wrede suurimman osan sitä työtään, joka tarkoitti rauhaa kan-

sain kesken. »Armo ja rauha» oli hänen työssään yleensäkin tavoiteltavana.

*

Metodistipiispallinen kirkko on maassamme esiintynyt rauhanaatteen puolesta. Viime konferenssissaan Porissa vuonna 1932 se hyväksyi päätöslauselman rauhanasian hyväksi. Sen äänenkannattaja, nimeltä Rauhan Sanomia, on vuosien kuluessa julkaissut kirjoituksia ja uutisia rauhanasian puolesta. Tunnustuksena on raamatunlause: »Rakastakaa totuutta ja rauhaa.»

Baptistikunnan pastori C. G. Hjelm Helsingissä on innokas rauhantyöntekijä. Hän puhuu rauhasta ja kirjoittaa asiasta ahkerasti, m.m. lehtiin »Frid på jorden» ja »Fredsmissionären», joista viimeksimainittu ilmestyy Ruotsissa.

*

Ulko-suomalaisten keskuudessa myös on rauhansanoma kaikunut. Yhdysvalloissa ja Kanadassa olevat suomalaiset varmaan tuntevat rauhanasian yhtä hyvin ja paremminkin kuin se täällä Suomessa yleensä tunnetaan. Siellä päin on suomenkielisiä lehtiä ja julkaisuja, joissa ehtimiseen on tähän kuuluvia kirjoituksia. Edellä mainittuun Genève'n aseistariisumiskonferenssiin laitettuun anomukseen kerättiin siirtolaiskansamme keskuudesta lukuisasti allekirjoituksia. Rauhanystävän oli hauskaa lukea, mitä Port Arthurissa ilmestyvään lehteen Canadian Uutisiin siihen aikaan kirjoitettiin tästä asiasta. Hengellinen kuukauslehti Canadian Viesti, joka ilmestyy Winnipegissä, on myös julkaissut rauhanasian alalle kuuluvia kirjoituksia.

Ruotsin suomalaisten keskuudessa on maailmanrauhan julistus kaikunut suomenkielellä. Vuonna

1920 ilmestyi Haaparannassa kirjanen »Koittorauhasta», jonka on kirjoittanut Frans W. Raattamaa, Kaaresuannosta. Tässä kirjasessa esitetään rauhankysymystä valaisevasti, vaikka tosin huonollaisella suomenkielellä. Kirjasessa on kaksi lukua, joista ensimmäisessä kuvataan sota sellaisena kuin se on ja toisessa luvussa esitetään keinoja, joitten kautta vihdoin viimeinkin saavutetaan pysyvä rauha, niinkuin tekijä vakuuttaa. On mielenkiintoista havaita, miten suuri rauhan usko Raattamaata elähdyttää. Hän on kuulunut Ruotsin rauhan- ja sovinto-oikeus-yhdistykseen ja on sen yhdistyksen toimittamasta kirjallisuudesta perehtynyt rauhanasiaan. Eikä Raattamaa suinkaan ole pitänyt kynttiläänsä vakana alla. Varmaa on, että hän on kotisetulaisensa keskuudesta saanut hengenheimolaisia. Ruotsin suomalaisten nuori polvi puhuu ja lukee ruotsia. He ottavat vaikutuksia siitä rauhanpropagandasta, jota ruotsalaiset harjoittavat niillä main. Kuten tunnettua, on kansainvälinen rauhanliike Ruotsissa veraten voimakas.

*

Älkäämme unohtako näittenkään rauhantyötä, jotka ovat jo muuttaneet sen rajan taakse, mistä ei palata. Edellä on heistä mainittu esim. Leo Mechelin, Kyösti Huhtala, Matilda Wrede, Johannes Klockars. Mutta rovasti Uno Wegeliusta ei saa tässä sivuuttaa vaitiololla. Hän kuoli 4 p:nä joulukuuta 1925 vain 58 vuoden ikäisenä. Hän oli Helsingissä toimivan Suomen Rauhanliiton ja Suomen Sovinnonliiton perustajia ja toimihenkilöitä. Aikakauslehteä Rauhaa Kohti hän toimitti. Puheistaan kuvasti aina suuri rauhan usko.

Tohtori Maikki Friberg kuoli lopulla vuotta 1927. Hän kuului tuohon Suomen itsenäisyystais-

telijain joukkoon, joka passiivisen vastarinnan merkeissä taisteli sortovuosina maamme vapauden puolesta. Itsestään on selvää, että hän toimi myös »Helsingissä olevain rauhanaatteen ystävain seurassa», jonka Mechelin muodosti. Itse perusti Maikki Friberg vuonna 1926 Kansainvälisen Naisten Rauhan ja Vapauden Liiton Suomen osaston. Toimittamassaan *Naisten Ääni*-nimisessä aikakauslehdessä julkaisi hän pitkän ajan kuluessa rauhanhenkisiä kirjoituksia ja kosketteli rauhankysymystä teoksissaan.

Rauhanmies *Andreas Källgren* toimi hartaasti rauhanaatteen juurruttamiseksi maahamme. Hän muodosti Helsinkiin vuonna 1919 ruotsalaisen rauhanyhdistyksen, jolle piti tulla haaraosastoja muuallekin, mutta tämä järjestö sellaisenaan pian hajosi ja sen perustaja kuoli. Moniin lehtiin *Andreas Källgren* kirjoitti rauhanasiasta, julkaisipa *Frida Borg*-nimisen kaunokirjallisen teoksenkin, joka on käännetty suomeksi.

Muistamme vainajista lämminsydämisen rauhanystävän, tohtori *Robert Boldtin*, joka suunnittelei *Kansainvälisen lasten ja nuorison rauhanlähetysten*, mutta ei ehtinyt saada sitä vakaantumaa.

Riveistämme on viime vuosina kaatunut monta muuta, joita ei tässä ole ehditty mainita. Heidän esimerkkinsä kehoittaa meitä jatkuvaan toimintaan kansainvälisen rauhan hyväksi.

*

Edellisessä esityksessä on täytynyt tyytyä lyhyisiin viittauksiin. Paljon arvokasta rauhantyötä on jäänyt tykkänään selostamatta, harvoja työntekijäin nimiä on ehditty mainita. Mutta kaikissa tapauksissa täytyy vielä viimeiseksikin muistaa kolmea tärkeää seikkaa.

Ensiksi: Suomi on vuonna 1929 yhtynyt Kellogg-sopimukseen, jossa sota tuomitaan ja hyljätään sekä valtakuntain väliset riitaisuudet tai erimielisyydet luvataan ratkaista rauhallisin keinoin.

Toiseksi: Sodankieltäjain siviilipalveluslaki on Suomessa vuonna 1931 hyväksytty ja vahvistettu. Monien sodankieltäjain kärsimykset vankiloissa rauhanvakaumuksensa vuoksi eivät siis ole hukkaan menneet. Ulkomaalaisten kuuluisuuksien Albert Einsteinin, Henri Barbusse'n, H. G. Wellsin y.m. vetoamukset omantunnonvapauteen suomalaisten sodankieltäjain asiassa eivät ole turhaan kaiku-neet. Kotimaisten rauhanasian toimihenkilöiden, rauhanhenkisten eduskuntamiesten, ennen kaikkia Axel Ahlströmin puuhut ovat kantaneet he-delmää.

Kolmanneksi: Hyökkäämättömyyssopimus on vuonna 1932 solmittu Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä. Tätä on sanottu itsenäisen Suomen suurimmaksi valtiolliseksi voitoksi.

Nuo seikat todistavat, että rauhanliikkeen periaatteita aletaan meilläkin ottaa huomioon lainsäädännössä ja reaalipolitiikassa. Tällainen menestys melskeisen ajan keskellä ja koko edellä esitetty rauhanliikkeen kehitys on omiaan kehoittamaan rauhanystäviä uusiin ponnistuksiin rauhanliikkeen hyväksi. Rauhanvaatimus kuuluu korkeampaan maailmaniärjestykseen: sen läytyy päästä voitolle.

Suomen Kristillisen Työväen Liitto r.y.

kustannuksella on ilmestynyt seuraavat julkaisut:

Tienpuolen Taavetin tarinat. Kirja on 200 sivuinen ja maksaa se aistikkaisiin kansiin sidottuna 20 mk. ja nidottuna 15 mk.

Etskää ensin Jumalan valtakuntaa. Kirja on 64 sivuinen ja maksaa 5 mk.

Yhteiskunnallista kevättä kohti. 32 sivuinen ja maksaa 3 mk.

Hyvä Sanoma Köyhille on 24 sivuinen ja maksaa se 3 mk.

Kristillisuus ja poliittikka on 32 sivuinen ja maksaa se 3 mk.

Maailman pelastaja on 16 sivuinen ja maksaa se 1 mk.

Työkansa, Suomen Kristillisen Työväen Liitto r.y. äänenkannattaja, ilmestyy jokaisena arkitorstaina ja maksaa se 1/1 vk. 30 mk., 1/2 vk. 16 mk., 1/4 vk., 9 mk., 1 kk. 3 mk.

Liittykää Liittomme asiamiesverkkoon levittämään näitä arvokassisältöisiä kirjajulkaisuja, siten voitte osaltanne palvella hyvää asiaa. Levittäjille kohtuullinen korvaus vaivoista. Tilaa itsellesi asiamiesehtomme os.:

SUOMEN KRISTILLISEN TYÖVÄEN LIITON TOIMISTO,

Tampere, Järvensivu 12.

Hinta 2 mk.

KP